

LaWandadoRio

Contos da Tilla

Contos de Mar e Peixes

O CON DE OURO *(Versión Abreviada)*

Para Ana e para todos os meniños que non tiveron cabo deles ao seu pai para contarlles contos de mar e peixes.

A Mencía e Nerea, na distancia, na saudade, os dous movementos do meu corazón.

Disto xa pasaron anos, moitísimos anos. Daquela o mar estaba cheo de barcos de madeira que navegaban a vela e a remos, e na ría fervía tanto peixe que case se podía coller coa man. Naqueles tempos aínda se vían as londras mergullar para apanar croques, os arroaces cercar as bandadas de sardiñas e os polbos xurdír a mariscar polas pedras ao asexo das nécoras.

Un daqueles polbos que vos conto chegou a ter unha habilidade tan extraordinaria para moverse polas pedras da marea que andaba entre elas coa mesma facilidade que polo fondo do mar, deixándose escorregar lixeiro coma centella mentres tentaba cos raxos cada fenda, cada focha, na procura da súa presa. Chegou un tempo que lle picou tanto a curiosidade que quixo saber máis, quería ver máis terra, e unha noite aproveitou que a devalada da maré viva coincidía coa lúa chea para gabear por enriba das pedras, máis alá do límite onde medra o arneirón, e miralo todo dende o alto. Colleu gusto a subir ao Con Redondo e goitear as liñas da costa; a praia de area fariñenta, os barcos atracados no peirao, as luciñas das casas acaguladas na valgada do monte..., e a deixarse levar polo feitizo da lúa reflectida na tona do mar. Quedaba alí enriba todo o tempo que lle deixaban os seus folgos e, cando se daba conta que xa lle custaba moito traballo respirar e que a pel se lle empezaba a quedar tesa como un rañorte, ía como un lustre de volta para o fondo do mar agardando a seguinte lúa chea para gabear de volta enriba do con.

Despois de moito tempo, o polbo chegou a saber tanto da terra coma do mar, ningún deles tiña segredos para el de tan afeito que estaba a pasar dun a outro. Tan solto e confiado se sentía en terra que, cando unha noite un bote largou a poutada ao par do con, non se deu nin conta do perigo e, cando quixo reaccionar, xa tiña enriba un mariñeiro disposto a envicheiralo.

- Amigo, ¿que fas? Non me collas, déixame ir. Pídocho polos teus fillos.

O mariñeiro quedou tan sorprendido que, mentres enganxaba o polbo por un raxo, deu un virapé que o fixo caer de cu polo con abaixo.

- Déixame ir e heiche dar todo canto teño.

- ¿Todo canto tes? ¡E que terás ti que me poida interesar!

- Seiche de moitas cousas. Pídoche contar todo canto queiras saber.

- ¿Contarme a min? Contos. Os contos son para os vellos, non dan que comer e ti aínda me podes dar unha boa caldeirada con patacas novas.

E mentres falaba, o mariñeiro xa tiña a man preparada para darlle a reviravolta á capeleira do polbo, que suplicaba enroscándolle os raxos arredor do brazo.

- ¿Pero, home, non te cegues! Escoita, no meu laño teño unhas moedas de ouro que atopei hai moito tempo no Chilreu. Déixame ir e heiche dar unha moeda cada noite de lúa chea cando a maré estea devalada. ¡Unha moeda de ouro cada vinte e oito días, iso é moito máis que un xornal! En ningures gañas tantos cartos por non facer nada. Faime caso, amigo mariñeiro, sóltame e non te has de arrepentir.

- Se é así como dis, é unha viña vendimada. ¿Pero, como sei eu que vas vir cada lúa chea a dar-me a miña moeda de ouro? ¿Quen me dí que te solto e non te volto mirar máis?

- Non te preocupes. Levo vindo cada lúa chea a este con dende hai moito tempo. Aquí aprendo moitas cousas que non se saben no fondo do mar; uns días sinto asubiar o vento, outros miro como entra o neboeiro pola boca da ría e algunhas veces déixome quedar baixo a poalleira para sentir auga doce escorregar por min. Son tan feliz que non podo deixar de vir cada lúa chea.

Tanto turrou nel que o mariñeiro quedou convencido do bo trato que lle ofrecía o polbo e, mentres afrouxaba a man para que se lle escoara por entre os dedos de volta para o mar, díxolle:

- Está ben, polbo, trato feito. Pero non te me esquezas, unha moeda de ouro cada lúa chea.

- Non esquezo, non. Agora téñome que ir porque me sinto algo abafado de estar tanto tempo fóra do mar pero, perde coidado, lembrarei moi ben o meu compromiso.

Tal foi así que o polbo xurdiu á seguinte lúa polo con arriba para darlle ao mariñeiro unha moeda de ouro que levaba pegada na ventosa máis grande do raxo máis gordo.

- Veleí tes, amigo.

- ¡Diola! Éche ben certo que é de ouro.

- Xa ves, sonche de palabra. Agora ben, pídoche que non lle contes a ninguén do noso trato. Ten que ser o noso segredo.

- ¡Non teñas medo, ho! Pola conta que me ten vou estar máis calado ca este con.

De alí en diante, cada lúa chea os dous acudiron puntuais aos seus encontros no Con Redondo, primeiro só para intercambiar a moeda pero despois, pouco a pouco, deron en quedar a falar en longas conversas que incluso chegaban ata raiar o sol, cando xa o polbo estaba ao límite da súa resistencia e a maré repicaba no máis alto.

- Xa me vou ter que ir.

- ¿E logo, que présa tes?

- Xa non sinto os raxos.

- /.../

Chegou un tempo en que para o mariñeiro tiña máis valor a sabedoría do polbo que a mesma moeda de ouro que lle daba. Con el aprendeu máis cousas que durante todos os seus anos de escola e agardaba aqueles encontros coa mesma ilusión de quen visita ao seu mellor amigo. Xuntos compartiron momentos inesquecibles: escoitaron alá lonxe os nenos cantar os Reis, os mozos tocar as cornetadas; viron alumear os foleóns de San Xoán e como as centellas atravesaban o ceo de agosto mentres revillaba a ardentía no mar. Pero unha desas noites, nun intre de silencio compartido que só teñen os amigos de lei, o mariñeiro espetoulle ao polbo:

- ¿Oes, compañeiro? Téñoche unha lideira que me leva os miolos e non me deixa nin comer nin durmir.

- ¿E logo que foi, amigo?

- A alarveada da miña muller, ichispa negra que a fixo!, ventou que tiña unha peta agachada na bodega e andou a asexar tras miña ata que deu con ela un día que fun gardar unha das túas moedas nun furado que teño entre as pedras detrás dos bocois. ¡Demo me leve, compañeiro!

Tanto escornou contra min que me atullei e dei en confesarlle o noso segredo.

- ¡Estámosche ben! Unha muller gardando un segredo... é como poñerme a min a ter conta dunha nécora. ¿E que lle contaches?

- Son un fala en banda. ¡Aboqueillo todo!

- Pero home, ¿todo?

- ¿Que queres? Ao mirarme descuberto, non dei pé con bóla e cantei coma un paxariño. Pero o peor non é iso, non. O peor é que me colleu por banda e díxome “que lapán es. ¿Non vés que se o polbo che dá unha moeda é porque que el ha ter un tesouro enteiro agachado? O que tes que facer é deixarte de pintar o parvo enriba do con e pescudar onde ten o laño, e de alí... ¡ouro á peta e polbo á pota! ¿Entendiches, papaxobubas? Pois non se fale máis, voga para alá e non me veñas de volta sen o ouro nin a caldeirada”. E cando a miña muller aproa, compañeiro, hai que terlle medo.

¡Éche boa! ¡Isto é unha desfeita!

Os dous volveron quedar calados, moi sentidos e cismando de que xeito habían facer para zafar o problema. O mariñeiro tiña certo que lle quería máis ao polbo que ao seu compadre e que pola cobiza da súa muller non ía deixar estragar unha amizade tan fonda. Mentres, o polbo pensaba que ferver en anaquiños mergullado dentro dunha pota non era o mellor final para unha vida tan chea de experiencias; ¡quedábanlle aínda tantas cousas por aprender... e tantas outras por contar! Nesas cavilacións andaban cando o mariñeiro sentiu como un raxo do polbo lle subía amodiño polo lombo arriba e se lle pousaba no ombreiro rodeándolle a caluga.

- Amigo polbo, prefiro que me afogues con ese raxo e me tires ao mar antes que facerche mal.

- ¡Non digas paxaradas! Somos amigos e os bos amigos bótanse os raxos polo lombo para pensaren mellor xuntos. Pero, mira, estasme a dar unha idea.

E o polbo empezou a debullar un plano para facer crer á muller do mariñeiro que os dous tiveran unha gran pelexa, unha loita violentísima polo tesouro na que o mariñeiro estivera a piques de morrer esmagado pola forza dos raxos do polbo.

- Cando chegues á casa, tes que contarlle que cada un dos meus raxos é tan gordo como, e aínda moito máis forte, que o brazo dun home, e que macei en ti contra a pedra como se foras un polbo.

- ¿E como explico que fun quen de zafarme?

- Dille que mentres loitabas, no medio de tantos raxos, me viches os ollos e me trabaches nun deles buscando escachar a miña noz, e que nese momento collín medo, arrieche e fun de volta ao mar.

- ¿E ti pensas que é cousa de crer?

- ¡Claro que si, home! ¡Non ha ser de crer! Agora ben, despois disto saberás que, descuberto o segredo, xa se acabaron as nosas conversas no con.

- Si, xa tentamos moito ao demo; máis será correr riscos. Vai ser o único xeito de que ti sigas vivo e eu non teña problemas. Pero, compañeiro, antes de despedirmonos tesme que botar un cabo para facer o derradeiro choio; aínda temos por diante toda a noite.

Pola mañá cedo, cando o mariñeiro chegou de volta á casa todo escangallado, coa roupa rachada e o corpo esfolado polas marcas de ringleiras de ventosas de todo os tamaños, contoulle á súa muller que durante unha dura loita contra o polbo se mirou ás portas da mesma morte ata que deu en deixalo chosco trabándolle nun ollo. Nese momento, tras recuperar os folgos, quixo aproveitar que o polbo estaba a retorcerse de dor para rematalo pero deuse conta de que se estaba a quedar pegado no con converténdose ós poucos en pedra; primeiro un raxo, logo outro e así todos ata chegar á capeleira. E alí quedou, encoirado e fundido na pedra no medio do arneirón. A muller contoullelo a outras e estas aos seus homes, e, canto máis bulía, máis se agrandaba o conto, sendo tanta a esaxeración que o polbo chegou a ter raxos máis grandes ca remos, ventosas asasinas con dentes chuchóns e ollos saltóns coma bugallos.

“Velaí o con que non mente” dicíanlles aos que non crían na historia. E todos quixeron achegarse a mirar o con; alí estaba, gravada en relevo na pedra, a figura toda esparramada do polbo cuns raxos revirados coma crobes e outros tan estirados que parecían querer escorregar ao mar. Pero o que máis chamou a atención era o dramatismo daqueles ollos saíndo das cuncas dunha capeleira tan grande como unha botefa: o virollo seica estaba medio esmagado pero o outro; o bo, disque parecía ter unha

mirada de retesía arrepiante. Estando alí diante, a calquera se lle engruñaba o corpo imaxinando a violenta loita do mariñeiro contra aquel monstro que quedou amarrado á pedra por defender o seu tesouro.

De alí a pouco correu a sona das propiedades curativas do con e foron moitos os que aseguraron que os raxos do polbo lles aquelaran algún mal. Houbo incluso máis de un que ata lles deu aos raxos cadanseu valor curativo; un para as hernias de esforzo, outro para a reuma, outro para levantar a paletilla,... Co paso do tempo fincou a lenda do polbo menciñeiro do con de ouro e en agosto, cando a devalada da maré viva coincidía coa lúa chea, chegaba xente de moi lonxe para facer unha romaría a flote na abra onde emerxía o con.

Así se cumpriu o que o mariñeiro lle prometera ao polbo aquela derradeira noite de traballo do con, mentres picaban na pedra:

- Voute lembrar toda a vida, pero despois de min ninguén te ha de esquecer porque, compañeiro, ti es o tesouro. Ti es un amigo.

E se non me credes este conto, “velaí o con que non mente”.

